

LÄNSSTYRELSEN
I SKARABORGS LÄN

BESLUT

1991-04-12 231-436-91

rek + mb

Skövde kommun
541 85 SKÖVDE

Naturreseptatet Silverfallet-Karlsfors i Bergs socken, Skövde kommun, Skaraborgs län

Beskrivning av resevatet

Reservatets namn: Silverfallet-Karlsfors

Kommun: Skövde

Socken: Berg

Fastigheter: Dämman 1:1, Karlsfors 1:2, 2:1, 3:1, Melldala 10:1, Yttersöra 3:7, 5:8, 6:9, 7:6, 7:11, 12:3, 18:1 och Åsmon 1:1

Lägesbeskrivning: Reservatet är beläget 1,4 km V om Bergs kyrka och 13,5 km NNV Skövde.

Kartor: Topografisk karta: 8D Skara NO Ekonomiska kartor: 8375, 8376

Gränser: Naturreseptatet är markerat med svart begränsningslinje på bifogad topografisk karta, bil nr I och ekonomisk karta, bil nr 2.
Allmänna vägen 758 med vägområde ingår ej i resevatet.

Areal: 44 ha

Naturvårdsförvaltare: Utses senare och regleras genom särskilt avtal.

Naturförhållanden

Reservatet är beläget i en västsluttning från kalkstenskleven på Nordbillings kalkstensplatå ned till slättmarkerna runt sjön Lången.

Berggrunden utgörs av sedimentbergarterna kalksten, alunskiffer och sandsten. Största delen av resevatet har ingått i ängsmarker som sedan under innevarande sekel vuxit igen till ädellövskog. Andra delar tillhör de ytor som påverkats av den brytning av alunskiffer och kalksten som ägt rum och avkastat stora mängder av slagg i form av rödfyr och småsten av kalk. Kulturhistoriskt intressanta rester av denna verksamhet finns.

Silverfallet bildas av den bäck, Alekärra-Sjömansbäcken, som kastar sig utför de brottsidor som bildats efter skifferbrytningen. Bäckten faller totalt 60 m inom resevatet. Några mindre ytor i norra delen av resevatet visar tecken på rörligt grundvatten.

Trädskiktet i skogsmarkerna domineras av de ädla lövträden alm och ask. Åldern varierar kraftigt. De äldsta bestånden ligger norr om vägen mellan Karlsfors och Yttersöra. Inslag av björk, ek och körsbär förekommer. På rödfyrhögarna finns ofta en yngre skog av björk och sälg eller tall och gran.

Buskskiktet domineras av hassel och hagtorn med inslag av berberis, skogstry, krusbär och getapel.

I fältskiktet finns en välutvecklad våraspekt med vitsippa, blåsippa, lungört, smånunneört, vårlök och svalört. Kvarlevande ängsväxter som gullviva förekommer i hela det skogtäckta området.

Det stora sammanhängande ädellövsbeståndet norr om vägen mellan Karlsfors och Yttersöra har en uttalad lundprägel där fältskiktet sommartid är ganska glest.

En artrik friskäng med många slåtter- och betesgynnade växter finns norr om torpet Nyhem.

I södra delen av reservatet finns stora ytor öppen ängsmark.

Området är under vår och försommar ett välbesökt utflyktsmål där vattenfallen och den rika vårbloomingen utgör huvudattraktionen.

Större delen av området betas idag.

Silverfallet är idag den intressantaste miljön för olika kryptogamer. På sikt kommer även den äldre ädellövskogen att kunna hysa en intressant påväxt- och nedbrytarflora.

Ärendets handläggning

Skövde kommun har 1981 föreslagit att Nordbillingenområdet avsätts som naturvårdsområde. Under 1983-1984 har en naturinventering av Nordbillingen genomförts. En arbetsgrupp med representanter för Skövde kommun, Skaraborgs läns Naturskyddsförening, LRF, skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen har sedan 1985 arbetat med skydd för hela Nordbillingenområdet. Under 1987 har tre områden med mycket höga naturvärden av reservatsklass valts ut. Dessa är Högsböla äng, Melldala och Silverfallet-Karlsfors. Förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan har upprättats 1988.

En intrångsvärdering har skett 1988. Förhandlingar har förts med berörda fastighetsägare 1988-1990. Undertecknade överenskommelser med fem av de berörda fastighetsägarna har godkänts av statens naturvårdsverk. Intrångsersättning har betalats ut till dessa under juli och september 1990. Överenskommelser har träffats om ersättningsnivåer utan att avtal kunnat tecknas med övriga fastighetsägare.

Länsstyrelsen har den 25 september 1990 förelagt övriga sju berörda fastighetsägare dels att framföra synpunkter på förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan för det planerade naturreservatet, dels att anmäla anspråk på ersättning eller inlösen av fastighet.

Tre av de berörda fastighetsägarna har anmält att det planerade naturreservatet innebär ett avsevärt intrång och en alltför stor begränsning av äganderätten. De gör anspråk på ersättning för intrång om länsstyrelsen avsätter planerat naturreservat. Övriga fyra

berörda fastighetsägare har genom sitt ombud framfört att de gör anspråk på ersättning för intrång. Ersättningsnivåer har ej preciserats utöver tidigare överenskomna nivåer. I övrigt har inga synpunkter framförts på förslaget.

De naturvärden som ingår i förslag till naturreservat är av högsta klass. Området ingår i sin helhet i område av riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturminnesvård. Länsstyrelsen bedömer att ett långsiktigt skydd med stöd av naturvårdslagen är helt nödvändigt.

Grund för beslutet

Naturvärde

I området finns stora naturvärden med ädellövskogar av varierande ålder, en bäckravin med bäck som skär genom kalksten, alunskiffer och sandsten samt betade ängs- och hagmarker. Kryptogamfloran är rik med kalkgynnade och fuktighetskrävande arter.

Stora friluftsvärden finns genom en rik våraspekt i fältskiktet- och Silverfallet. Silverfallet-Karlsfors har stora botaniska, sociala, geologiska och landskapsbildsmässiga naturvärden. Reservatet ingår i område av riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturminnesvård.

Syfte

Att för framtiden bevara och utveckla ett naturvetenskapligt värdefullt område med ädellövskog, bäckravin och betade ängsmarker.

Att tillvarata friluftslivets intressen genom att underlätta och stimulera allmänhetens besök och vistelse i området.

Att gynna en äldre ädellövskog med förutsättningar för en intressant påväxt- och nedbrytarflora.

Bedömning

Med hänsyn till områdets höga naturvärden och med hänsyn till reservatets syften kommer pågående markanvändning att försvåras avsevärt och ett reservatsförordnande erfordras.

Beslut

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025) förklarar länsstyrelsen Silverfallet-Karlsfors som naturreservat. Områdets avgränsning framgår av kartan som hör till beslutet (bilaga nr 2), där reservatsgränsen markerats med svart begränsningslinje.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9-10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484, omtryckt 1987:939) att följande föreskrifter skall gälla för reservatet.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. uppföra byggnad eller därmed jämförbar anläggning
2. uppföra mast, torn eller liknande anordning
3. spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt av något slag
4. utföra fyllning eller tippning
5. dra fram mark- eller luftledning
6. skyddsdikey, rensa, lägga igen eller kulvertera dike
7. avverka, gallra, röja eller plantera i strid mot fastställd ställd skötselplan som bifogas beslutet
8. gödsla på naturbetesmark eller i skogsmark
9. använda kemiska bekämpningsmedel
10. anlägga väg, stig eller parkeringsplats
11. ta bort stengårdsgård eller odlingsrösen.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående markägares eller annan sakägares skyldighet att tåla vissa åtgärder

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att trygga ändamålet med reservatet.

1. Anordningar för utmärkning av och upplysning om reservatet.
2. Utförande och underhåll av parkeringsplatser, enkla eldstäder, trappor och sopmaja.
3. Åtgärder för skötsel av skogsmark, betesmark och övrig mark som närmare anges i bifogad skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivnet fordon
2. skada fast naturföremål eller ytbildning
3. plocka blommor, lavar, mossor eller svampar
4. göra upp eld utom på anvisade platser

5. tälta eller ställa upp husvagn
6. anbringa tavla, skylt, affisch eller annan störande anordning
7. medföra okopplad hund
8. anordna läger, sätta upp orienteringskontroller eller snitsla spår.

Att bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada stående träd och buskar är straffbart enligt 12 kap 2 § brottsbalken.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Syftet med vården och naturvårdsförvaltningen av området är att bevara och gynna en vetenskapligt värdefull naturmiljö och att tillvarata friluftslivets intressen.
2. Länsstyrelsen fastställer till beslutet bifogad skötselplan. Planen skall ligga till grund för skötseln av naturreservatet.
3. Naturvårdsförvaltare utses senare och regleras genom särskilt avtal.
4. Naturvårdsförvaltaren skall vid områdets vård samråda med berörda markägare och med länsstyrelsen.
5. Reservatet skall utmärkas i enlighet med naturvårdsverkets anvisningar.

Med stöd av 12 § naturvårdslagen kan länsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från meddelade föreskrifter.

När detta beslut vunnit laga kraft upphävs länsstyrelsens beslut den 30 augusti 1979 enligt § 4 kungl kungörelsen om anmälan om skogsavverkning i den del det berör naturreservatet.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, miljödepartementet, se bilaga formulär nr 1.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Birger Bäckström. I den slutliga handläggningen, deltog, förutom föredraganden avdelningsdirektören Mats Johansson, chefsjuristen Göran Edvardsson, miljövårdsdirektören Bertil Ström, avdelningsdirektören Ingemar Zakrison, länsantikvarien Eva Björkman och bitr länsarkitekten Inga Friberg-Karlsson.

Birger Bäckström

Mats Johansson

